

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium
otsus
algtekst
04.11.2013
RT I, 07.11.2013, 1

Riigilõivuseaduse § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll

Vastu võetud 04.11.2013

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEGIUM

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-28-13
Otsuse kuupäev	4. november 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Ott Järvesaar, Lea Laarmaa, Jaak Luik ja Jüri Põld
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 56 lõike 1 ja lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 75 000 krooni
Menetluse alus	Tallinna Ringkonnakohtu 4. juuni 2013. aasta määrus tsiviilasjas nr 2-09-5724
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 75 000 krooni.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Gatsby OÜ (hageja) esitas 11. veebruaril 2009 tsiviilasjas nr 2-09-5724 Harju Maakohtule hagi aktsiaseltsi TKE GRUPP (pankrotis, kostja) vastu nõude ja nõude rahuldamisjärgu (pandiõiguse) tunnustamiseks TKE Kinnisomandi Osühing (pankrotis) pankrotimenetluses. Hageja tasus hagi esitamisel riigilõivu 250 krooni. 17. septembri 2009. aasta määrusega määras Harju Maakohus hagihinnaks 977 708 krooni 70 senti ja kohustas hagejat täiendavalt tasumariigilõivu 74 750 krooni. Hageja tasus selle summa 15. jaanuaril 2010.

2. Harju Maakohus rahuldab 29. aprilli 2013. aasta otsusega hageja hagi osaliselt ja tuvastab TKE Kinnisomandi Osühing (pankrotis) vallasvarale Gatsby OÜ kasuks seatud kommertspandi 639 116 eurot 48 senti. Kohus jättis rahuldamata hagejanõude tunnustada Gatsby OÜ nõuet 639 116 eurot 48 senti I rahuldamisjärgunõudena ning nõuet 2 830 551 eurot 55 senti II rahuldamisjärgunõudena TKE Kinnisomandi Osühing (pankrotis) pankrotimenetluses.

3.Hageja esitas 29. mail2013 maakohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse, milles palus tühistada maakohtuotsus osas, millega jäeti hagi rahuldamata, ja teha uus otsus, millega hagitäies ulatuses rahuldada. Apellatsioonkaebus on Tallinna Ringkonnakohtumenetluses.

4.Hageja esitas 30. mail2013 taotluse tagastada enamtasutud riigilõiv. Taotluse kohaselt on hagejakokku tasunud esimeses kohtuastmes riigilõivu 4793 eurot 37 senti (75 000 krooni).Riigikohus on 30. oktoobri 2010. aasta otsuses asjas nr 3-4-1-14-12leidnud, et tsiviilasjas hinnaga üle 57 520 euro 48 senti kuni 63 911eurot 64 senti tasutava riigilõivu 4793 eurot 37 senti osas onriigilõivuseadus vastuolus põhiseadusega. Tulenevalt tsiviilkohtumenetluseeadustiku (TsMS) § 132 lõike 4 punktist 9 on hagihind 3500 eurot.Riigilõivuna tuleb tasuda 250 eurot (e-toimiku kaudu) ja riigilõivu täismäär on300 eurot. Seega tasus hageja põhiseadusvastast riigilõivu 4493 eurot 37 sentirohkem.

5.Tallinna Ringkonnakohustunnistas 4. juuni 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-09-5724põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata RLS § 56 lõike 1 jalisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinudredaktsioonis), mis koostoimes nägid ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga901 000 kuni 1 000 000 krooni hagiavalduselt riigilõivu 75 000 krooni.Ringkonnakohus rahuldab osaliselt hageja taotluse tagastada enamtasutudriigilõiv ning tagastab hagiavalduse esitamisel tasutud riigilõivust 2380 eurot71 senti. Ringkonnakohus tugines oma määrukes Riigikohturiigilõivudealasele praktikale. Tallinna Ringkonnakohtu määrus saabusRiigikohtusse 7. juunil 2013.

6.Tallinna Ringkonnakohusparandas 28. oktoobri 2013. aasta määrusega vea TallinnaRingkonnakohtu 4. juuni 2013. aasta riigilõivu tagastamise määruseresolutsiooni punktis 1 ja asendas arvu 901 000 arvuga 900 000.Punkti uus sõnastus on: "Tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks jätta kohaldamata alates 1. jaanuarist 2007. a kehtinud riigilõivuseaduse(Rlvs) § 56 lõige 1 ning selle lisa 1 alates 1. jaanuarist 2009. akehtinud säte, mis koostoimes nägid ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga 900.000kuni 1.000.000 krooni hagiavalduselt riigilõivu 75.000 krooni."

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

7.**Riigikogu põhiseaduskomisjon ja õiguskomisjon**on seisukohal, et enne 1. juulit2012 kehtinud riigilõivud olid põhiseaduse vastased.

8. **Hageja**hinnangul on vaidlustatud riigilõivuseaduse sätted põhiseaduse vastased. Seda kinnitab ka Riigikohtu praktika.

9. **Kostja**arvates tunnistas ringkonnakohus vaidlustatud sätted põhjendatult põhiseaduse vastaseks ja jättis kohaldamata.

10. **Õiguskantsler**leiab, et põhiseaduse (PS) § 15 lõike 1 esimese lausega ning §-ga 11 ei ole kooskõlas hagiavalduse esitamise ajal kehtinud RLS § 56 lõige 1 koostoimeslisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni maksta hagiavalduselt riigilõivu 75 000 krooni.

11. **Justiitsministri**arvates on asjassepuutuvad sätted põhiseadusega kooskõlas.

KOHALDAMATA JÄETUD SÄTTED

12.Riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 „Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine" lõige 1:

"Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi võikindla summana."

13.Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde "Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eesttsiviilkohtumenetluses (kroonides)" (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
900 000	[---]
1 000 000	75 000

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

14.Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamiselasjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

15.Tallinna Ringkonnakohus tunnistas riigilõivuseaduse vaidlusalused sätted põhiseaduse vastaseks ja jättis kohaldamata 4. juuni 2013. aasta määrusega tsiviilasjas nr 2-09-5724,vaadates läbi ja rahuldades hageja

30. mai 2013. aasta avalduse tagastada hagiavalduselt enamtasutud riigilõiv ning tunnistada riigilõivumäär põhiseadusvastaseks. Hageja oli esitanud 11. veebruaril 2009 Harju Maakohtule hagiavalduse ja tasunud hagi hinnalt 977 708 krooni 70 senti riigilõivu 75 000 krooni.

16. Kolleegium leiab, et hagejaavalduse lahendamise ajal Tallinna Ringkonnakohtus olid RLS § 56 lõige 1 ja lisa 1 alates 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, milles hagiavalduselt hagi hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 kroonituli tasuda riigilõivu 75 000 krooni.

17. Hagiavalduseltriigilõivu tasumise nõue ja selle määr riivavad eeskätt PS § 15 lõike 1 esimeses lauses tagatud igäihe põhiõigust pöörduda oma õiguste rikkumise korralkohtu poole. Riigikohus on leidnud, et kõrge riigilõivumäärast tulenev põhiõiguste riive ei ole menetlusökonoomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkide saavutamiseks proportsionaalne (vt nt Riigikohtu üldkogu 6. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas nr 3-2-1-67-11, punktid 27–28). Eelnimetatud põhjendustel on Riigikohus tunnistanud põhiseadusvastaseks vaidlusaluse riigilõivumääraga sama lõivumäära eurodes (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 10. aprilli 2013. aasta otsus asjas nr 3-4-1-27-12). Riigilõivud kehtisid 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 põhimõtteliselt samas määras, sõltumata vääringust, milles need esitati. Seega on riigilõivuseaduse erinevate redaktsioonide lõivumäärad võrreldavad.

18. Kolleegium jääb Riigikohtu varasemas praktikas võetud seisukoha juurde ning samadel kaalutlustel ja PSJKS § 15 lõike 1 punktile 5 tuginedes tunnistab, et riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 lõige 1 ja lisa 1 olid 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjast hinnaga üle 900 000 krooni kuni 1 000 000 krooni tulihagiavalduselt tasuda riigilõivu 75 000 krooni.

Priit Pikamäe, Ott Järvesaar, Lea Laarmaa, Jaak Luik, Jüri Pöld